

EDITORIAL

Cu toții cunoaștem, de la școală, celebrele versuri ale poetului Ienăchiță Văcărescu: „Într-o grădină,/ Lâng-o tulpină,/ Zării o floare, ca o lumină./ S-o tai, se strică!/ S-o las, mi-e frică/ Că vine altul și mi-o rădică.” („Într-o grădină”). Scrise, probabil, undeva în perioada 1780-1797, aceste versuri nu încetează să impresioneze și în ziua de astăzi prin simplitate, farmec și să fie o palmă grea pe obrazul creatorilor de versuri maneliste. Aproape la fel de cunoscut este și catrenul „Testament literar”, a aceluiași autor: „Urmașilor mei Văcărești!/ Las vouă moștenire:/ Creșterea limbei românești/ Ș-a patriei cinstire.” Cu greu ne despărțim de ilustrul poet, om de cultură și de stat Ienăchiță Văcărescu, a cărui viață tumultoasă merită să fie cuprinsă în cel puțin într-un thriller istoric, pentru a înainta în timp (dar nu foarte mult), până la urmașii săi, pentru că a avut mai mulți, chiar cu trei soții diferite.

Ascultători, unii dintre aceștia, dar și nepoți, strănepoți și stră-strănepoate au luat foarte în serios catrenul menționat mai devreme și au preluat de la strămoșul lor pasiunea pentru poezie, cultură și poftă de viață. Cum spațiul nu ne permite să realizăm o monografie a familiei, ne vom opri doar asupra lui Alecu Văcărescu, fiul cel mai mare al lui Ienăchiță, cel pe care soarta avea să-l aducă la Tulcea pentru a se stinge din viață în condiții tragice și pline de mister. S-a născut în anul 1769, fiind fiul lui Ienăchiță și a Eleniței Rizu (bunicul din partea mamei fiind și el un pasionat de meșteșugul versurilor). A avut parte de o educație aleasă, alături de tatăl său, cunoscător a numai puțin de șapte limbi străine, aplecat asupra scrierii unor opere precum „Istorie a prea puternicilor împărați otomani” sau a primei gramatici românești tipărite (1787), unele voci s-ar putea să spună că este normal ca într-o asemenea „atmosferă” tânărul Alecu să se formeze ca poet.

Ar mai fi însă de adăugat că tatăl său nu a fost nici pe departe tipul intelectualului rupt de realitate, ba dimpotrivă, a fost extrem de ancorat în aceasta, îndeplinind, sub mai mulți domnitori fanarioți, funcții înalte, precum cea de mare vistiernic (un fel de ministru de finanțe) sau mare spătar (comandant al armatei, în lipsa domnitorului). După moartea mamei sale, adolescentul Alecu petrece și mai mult timp alături de tatăl său, pe care îl însoțește în principalele misiuni primite din partea domnitorilor fanarioți. Aceasta se petrecea probabil și pe fondul unei griji paterne deosebite pentru fiul

cel mare, având în vedere că acasă rămânea a doua soție a lui Ienăchiță, apoi a treia, înconjurată fiecare de câte un set de copii personali, care probabil nu-i agreau prea tare pe cei precedenți. În tinerețe a avut parte de profesori particulari străini (greci, francezi, italieni) care i-au desăvârșit educația, dar a avut parte și de un exil plin de greutate la Nicopol (unde trei din frații și surorile lui își pierd viața) și în Rhodos (doar alături de tatăl său). Pentru a nu vă închipui că tânărul Alecu, viitor moștenitor al uneia din cele mai importante averi din Țara Românească, nu făcea altceva decât să stea răstignit pe divane moi și să potrivească stihuri, mai adăugăm că pe la 1792 îl găsim ispravnic de Dâmbovița (un fel de prefect) iar pe la 1798 avea în spate ceva vechime ca clucer (dregător care se ocupa cu aprovizionarea Curții Domnești). Ba chiar ca o recunoaștere a priceperii sale în această dregătorie, în anul mai sus menționat se ocupa cu aprovizionarea armatei turcești de o sută de mii de oameni, sosită în Țara Românească pentru a-l înfrânge pe răzvrătitul Pasvant Oglu (un subiect care iarăși ar avea nevoie cel puțin de un volum pentru a fi povestit în detaliu). Cu toate aceste profesii, care mai de care mai pline de răspundere, atribuite puțin forțat de tatăl său, Alecu făcea parte din grupul tinerilor boieri zgubilitici... „fire pătimașă, petrecăreț și cheltuitor, cu trăiri rezezi și aprinse”. Din această perioadă au rămas cele 12 poezii cunoscute ale poetului, scrise într-o „condicuță” doar pentru uzul personal și al prietenilor săi la desele și nesfârșitele petreceri, bine stropite cu vin, poate și afion (o băutură pe bază de alcool și opiu) și povești de dragoste, uneori scandaloase. Se căsătorește (sau este căsătorit) în 1791 cu Elena Dudescu, cu care va avea trei copii, de care se desparte în anul 1797, exact în anul în care moare și tatăl său Ienăchiță Văcărescu. S-ar părea că aceasta dublă ruptură în viața lui Alecu va fi extrem de nefastă, deoarece este din ce în ce mai strâmtorat financiar, fiind obligat să se judece cu a doua sa mamă vitregă Elena Văcărescu (fostă Caragea) pentru o parte din averea tatălui, care numai în bunuri și bijuterii se ridica la colosala sumă de 250 de mii de taleri (monedă germană din argint, estimată la 3,33 taleri = un galben din aur) . În vara anului 1798 se produce dezastrul, se îndrăgostește de verișoara sa Maria Văcărescu, fiica mătușii Veneția Văcărescu, în timpul unei vizite la moșia acestora de la Jilavele, județul Ialomița. Această informație nu este sigură, cert este faptul că la scurtă vreme de la vizita sa la moșie, Veneția Văcărescu moare subită, s-ar părea otrăvită. Un înalt dregător domnesc (vistiernic), Scarlat Câmpineanu îl acuză pe Alecu

făptașul, fără nici un fel de dovezi, martori sau anchetă. Misterul acestei acuzații este deplin, în spatele acesteia putând fi fostă sa soție, dușmani personali sau ai tatălui său. Domnitorul Constantin Hangerli ezită să ia vre-o măsură în acest caz mai mult decât delicat, dar lanțul de ghinioane al lui Alecu Văcărescu continuă și pe tronul Țării Românești se reîntoarce Alexandru Moruzi, a cărui soție se spunea că trăise o frumoasă poveste de dragoste cu Ienăchiță, tatăl lui Alecu, pe care fostul și actualul vodă jurase că se va răzbuna crunt.

Prins în această plasă de dușmănie și răzbunări, Alecu Văcărescu este arestat de oamenii lui Vodă Moruzzi, în luna iunie sau iulie, 1799, transportat (nu se știe cum) și închis în temuta închisoare din... TULCEA. Inutil să mai spunem că la acea vreme Tulcea era posesiune otomană, cu gradul de kaza (o comună mai mare), cu o închisoare, aflată chiar pe malul Dunării, ce îngrozea tot Imperiul Otoman. Din teribila închisoare, Alecu reușește să trimită câteva scrisori puținilor prieteni care-i mai avea în țară, conjurându-i să-l salveze din acel adevărat infern tulcean, mai ales că presimțea că cei care îl închiseseră se pregăteau să-l ucidă. Ultima scrisoare trimisă din închisoarea din Tulcea este un simbol de durere și sfârșit romantic, în timp ce paznicul închisorii tulgene îi smulge din mână călimara și pana: „...Nu-mi permite paznicul sa lungesc mai mult... iată mi se ia călimara, fie-ti mila de mine si salvați-mă. În numele lui Dumnezeu, ah „. Poetul Alecu Văcărescu moare în luna noiembrie 1799, în închisoarea din Tulcea, în condiții necunoscute și pline de mister. Nu putem încheia fără să reproducem un catren din puținele poezii care au mai fost salvate din opera sa: „Oglinda, când ți-ar arăta/ Întreagă frumusețea ta;/ Atunci și tu ca mine/ Te-ai închina la tine”... La sfârșitul acestui articol, nu putem să nu ne exprimăm regretul că nu am putut dezvolta subiectul mai mult, din lipsă de spațiu. Poveste este însă atât de extraordinară, încât ne-am hotărât să scriem o carte dedicată vieții și morții la Tulcea a acestui nefericit poet.

Prof. Nicolae ARITON,

Casa Corpului Didactic Tulcea

